

Laksekvoter for fiskesæsonen 2021

TIRSDAG 30 MAR 21

DTU Aqua har foretaget en biologisk vurdering af laksebestande og laksekvoter for otte vandløb – Storå, Skjern Å, Varde Å, Sneum Å, Kongeå, Ribe Å, Brede Å og Vidå.

I 2021 bliver der i henhold til vandplanerne fjernet opstemninger og genskabt egnede gyde- og opvækstområder i nogle af de otte vandløb. Derved får fisk, herunder laks, igen adgang til flere og større gyde- og opvækstområder især i de øvre dele af vandsystemerne.

Med henblik på at sikre tilstrækkelig med gydefisk til disse genåbnede områder, bliver der rådgivet ud fra en prioritering og forsigtighedsvurdering, som fremmer den naturlige reproduktion. Det kan derfor forekomme, at rådgivningen om tildeling af laksekvote i et givent vandløb ikke indeholder en stigning i kvoten, selvom der måtte foreligge bestandsestimater, som kunne tilsige en større laksekvote.

Der er iværksat et mærkningsprogram for udsatte laks i ovennævnte vandløb, som har til formål at dokumentere effekten af udsætninger, herunder at estimere de andele af lakseopgangen, der er baseret på hhv. udsætninger og naturligt producerede laks.

Den biologiske rådgivning om tildelingen af laksekvoter for de vestjyske vandløb skal sikre, at de naturlige laksebestande fortsat udvikler sig gunstigt, samtidig med at lystfiskere får mulighed for at tage et begrænset antal laks med hjem.

Laksekvoter og regler for fiskeri for de enkelte vandløb for fiskesæsonen 2021:

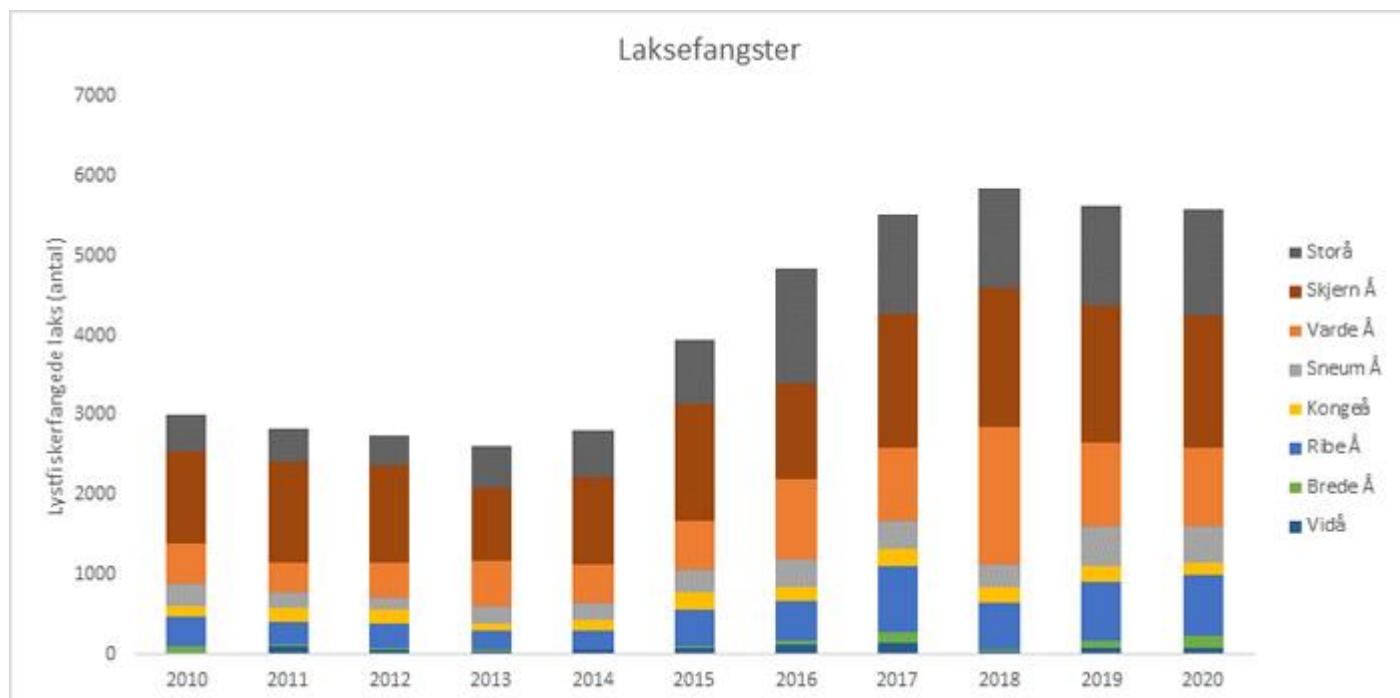
- **Storå**
- **Skjern Å**
- **Varde Å**
- **Sneum Å**
- **Kongeå**
- **Ribe Å**
- **Brede Å**
- **Vidå**

Laksekvoterne er baseret på at forvaltning og biologi hænger sammen

Laksen er som udgangspunkt fredet i otte vest- og sydjyske vandløb men, med det gældende regelsæt om kvotesystemet, kan Fiskeristyrelsen give mulighed for, at lystfiskere kan hjemtage en mindre del af bestanden (laksekvoter).

Hovedgrundlaget for kvoterne er en videnskabelig, biologisk vurdering af laksebestandenes størrelse og bæredygtighed. Vurderingen, som bliver foretaget af DTU Aqua, bygger på den samlede viden om bestandene fra årlige undersøgelser af opgang af voksne laks, yngeltætheder og udtræk af unge fisk (smolt) samt data fra de årlige fangster ved lystfiskeri. Data fra lystfiskernes obligatoriske indberetninger af fangster, både hjemtagne og genudsatte laks (figur 1), giver ved analyse af de indsamlede data detaljerede og vigtige

oplysninger om laksebestandene. Det drejer sig om antal, alders- og kønsfordeling samt fordeling mellem laks, der er produceret naturligt, og dem der er udsat i forbindelse med bestandsophjælpning.

Figur 1. Laksefangster i perioden 2010-2020. Grafen viser de samlede fangster, både hjemtagne og genudsatte laks, i de otte vest- og sydjyske vandløb.

Der indgår også andre elementer i vurderingen af kvoternes størrelse, f.eks. ændring i laksens adgang til gyde- og opvækstområder, andelen af vildlaks i opgangen, viden om dødelighed på grund af rovdyr, fiskeædende fugle, lystfiskeri, våd-områder samt generelle og lokale udsving i miljøforhold.

Denne samlede viden danner grundlag for et kvalificeret estimat af årets lakseopgang og dermed fastsættelse af årlige laksekvoter på grundlag af biologisk vurdering af bestandenes bæredygtighed i forhold til bl.a. fiskeri og hjemtagning af laks i det pågældende vandsystem.

Laksekvoter bliver fastsat ud fra et forsigtighedsprincip

De anbefalede kvoter for de vest- og sydjyske laksebestande er fastlagt efter et *forsigtighedsprincip*, det vil sige, at de bliver fastsat på et forholdsvist lavt og konservativt niveau. Det sker på grund af den internationale og nationale bevaringsstatus for atlantiske laks i Danmark med henblik på at øge laksebestandene og fremme laksens mulighed for at reproducere sig selv.

Det antal laks, som kvoterne giver mulighed for at tage med hjem fra de jyske vandløb, udgør en mindre andel af bestandene, end hvad der bliver fanget i lande, hvor forvaltningen ikke omfatter kvoter. I Danmark har den andel, der er givet tilladelse til at hjemtage i de sidste 10 år, ligget på cirka 10 % af den estimerede opgang. Desuden har lokale forhold omkring f.eks. vandføring, vandtemperatur og forvaltning medført, at kvoterne ikke altid er blevet fuldt udnyttet.

Kvoterne bliver vurderet og justeret hvert år og tager hensyn til, at laksebestandene varierer fra år til år. Desuden sikres det, at eventuelle usikkerheder ikke modvirker fortsat fremgang i bestandene. Hvis man ser tilbage på laksebestandenes udvikling og kvotestørrelser, er der sket en fremgang i bestandene og en stigning i andelen af naturligt reproducerede laks samtidig med, at det har været muligt at fastholde en stabil udvikling, hvor kvoterne har været stigende i takt med fremgang i bestandene.

De danske bestande af laks er i fremgang, mens bestandene i udenlandske vandløb generelt går tilbage. De store laks er desuden blevet sjældne mange steder i udlandet. Den danske model for forvaltning af laksebestandene bygger på en adaptiv forvaltning, således at bestandene kan fortsætte deres fremgang, samtidig med, at der tillades et begrænset fiskeri og landing (hjemtagning) af laks således at reguleringen løbende er tilpasset den nyeste faglige og forskningsbaserede biologiske viden på området.

Et afgørende princip ved kvotefastsættelserne er, at kvoternes størrelse ikke hindrer den ønskede fremgang i bestanden og at kvoten således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

I forbindelse med omlægning til fælles fiskeriregler fra 2012 i de otte jyske vandløb, blev der implementeret en kortere lystfiskersæson, særlige regler, som sikrer skånsomt fiskeri, separate kvoter for storlaks og smålaks/grilse. Grilse er laks, der efter kun ét år i havet kommer tilbage til vandløbet for at gyde. Baggrunden for disse forvaltningstiltag er, som alle andre tiltag, at sikre bestandenes fremgang og at undgå genetiske forandringer i bestandene, der ændrer på den naturlige fordeling af storlaks/smålaks.

Hvorfor er bestandene blevet større i de senere år?

I 1980'erne og starten af 1990'erne antog man, at de oprindelige stammer af atlantisk laks i Danmark var uddøde. Imidlertid viste der sig at være nogle meget små rester tilbage i visse vestjyske vandløb. Ved hjælp af genetiske undersøgelser er det efterfølgende sandsynliggjort, at bestandene var helt nede på ganske få kønsmodne individer. Bestandene var med andre ord meget nær grænsen for udryddelse. Da det stod klart, at der var små oprindelige bestande tilbage, blev der igangsat en række redningsinitiativer, herunder en total fredning af de oprindelige bestande. Læs mere om dette i rapporten "[Status for laksen og dens forvaltning i Danmark 2017](#)"

De vigtigste forklaringer på, at der i dag er fremgang for laksen i Vest- og Sydjylland er, at der er arbejdet målrettet med at genskabe fri passage ved opstemninger og dermed øget arealet af tilgængelige gyde- og opvækstområder samt at der er foretaget omfattende reetableringer af velegnede gyde- og opvækstområder i vandsystemerne. Desuden er det afgørende, at der i bestandsophjælpningen er fokus på, at der kun bliver udsat laks fra de oprindelige danske laksestammer, som er tilpasset de lokale miljøforhold. Samtidig er fiskeriet blevet fulgt og reguleret restriktivt hvilket har sikret, at bestandene ikke er blevet overudnyttede.

Essentielt med godt samarbejde

Fremgangen i laksebestandene er skabt igennem et målrettet samarbejde mellem kommuner, lodsejere, lystfiskere, forskere, Danmarks Center for Vildlaks, Naturstyrelsen, Miljøstyrelsen, Fiskeristyrelsen og mange flere, som alle har ydet en indsats, der konkret har betydet en fremgang i både antal og udbredelse af bestandene.

Den danske forvaltning af laks er restriktiv og baseret på forskning og overvågning, som gennemføres under Fiskeplejen og for nyligt gennem ”**Den store lakseundersøgelse**” finansieret af Innovationsfonden. Forvaltningen af laks i Danmark er således i vid udstrækning sket ved, at forskning og overvågning har været koblet til konkrete indsatser, og tilgangen er adaptiv. Begrebet adaptiv henviser her i praksis til, at man altid og hurtigt anvender det bedst tilgængelige videnskabelige grundlag, hvorved forvaltningen bliver en dynamisk proces.

Vigtigt med målrettet fiskepleje

Lystfiskernes fiskepleje, herunder at udlægge gydegrus, genskabe egnede opvækstområder og fjerne mindre spærringer, er en forudsætning for at få tildelt en laksekvote. Målet med fiskepleje er, at bestandene skal blive tilstrækkeligt store og selvreproducerende så udsætninger af fisk kan udfases. Derfor er det bl.a. vigtigt at gennemføre indsatser, der skaber fri passage og giver laksene flere og bedre gyde- og opvækstområder. Der skal være mange gydelaks og stor genetisk variation i bestandene. Kun på den måde kan laksene tilpasse sig nye udfordringer, herunder klimatiske ændringer.

For at lystfiskersammenslutninger kan få tildelt laksekvoter, indgår det som en forudsætning i det gældende regelsæt og vilkår, at de deltager aktivt i den lokale fiskepleje, dvs. restaureringsprojekter, der er rettet mod at forbedre de naturlige laksebestande.

Fiskepleje for laksebestandene, herunder udsætninger, forvaltning og restaureringsprojekter i vandsystemerne, har været helt afgørende for, at bestandene har nået den fremgang og det niveau, der ses i dag. Der sker fortsat udsætninger af ½-års laks i de fleste vandløbssystemer, men mængderne bliver løbende reduceret, efterhånden som miljøforholdene i vandløbene bliver forbedret og den naturlige reproduktion stiger.

I Storå og dele af Ribe Å-systemet er størrelsen af selvreproduktionen så stor, at udsætninger af laks har kunnet indstilles.

Udsætningsstrategien er gradvist ændret i takt med at ny forskning har vist, hvad der er optimalt at udsætte. Udviklingen i strategien har således medført, at udsætninger af ½-års laks er opprioriteret frem for udsætning af 1-års laks. I 2020 blev der, for fisketegnsmidler, udsat ca. 250.000 stk. ½-års og 50.000 stk. 1-års laks og fra 2021 bliver der fremadrettet kun udsat ½-års laks i de vestvendte laksevandløb.

Biologisk vurdering af forhold, der påvirker laksekvoter for 2021

Storå

Udsætninger af laks i Storå ophørte i 2017, og derefter har bestanden udelukkende været baseret på naturlig reproduktion. Der er stadig et stort uudnyttet produktionspotentiale i Storå-systemet, bl.a. fordi 2/3-dele af vandsystemet ikke er frit tilgængeligt for laks pga. opstemningen ved Holstebro Vandkraftsø. Den seneste opgangsundersøgelse i 2018 peger på en stabil bestandsstørrelse. Fangsterne har ligeledes været stabile i de seneste fire sæsoner.

Overordnet set er vurderingen, at bestanden er stabil, selvom der ikke længere bliver udsat laks. Samtidig er der gennemført en række nye tiltag som forbedrer gyde- og opvækstområder og faunapassage i tilløb

nedstrøms Holstebro. Effekten af restaureringstiltag og ophør af udsætninger vil kunne blive evalueret i forbindelse med næste undersøgelse af lakseopgangen.

I Storå-systemet har laks ikke fri adgang til egnede gyde- og opvækstområder i ca. 2/3-dele af det samlede vandsystem pga. en dæmning ved Holstebro. Fri adgang til de tilløb, som ligger nedstrøms dæmningen, er derfor ekstra vigtigt for vandsystemets anadrome fiskearter, som benytter tilløbene som gyde- og opvækstområder. Bæver har imidlertid etableret dæmninger i nogle af de mest betydningsfulde tilløb til Storå nedstrøms dæmningen ved Holstebro Vandkraftværk og dermed har fisk, herunder laksene, yderligere fået reduceret adgang til egnede gydeområder. Falder bestanden af laks i Storå vil kvoten blive reduceret tilsvarende.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2021 fastsættes på samme niveau som i 2019 og 2020, dvs. i alt 475 laks. Samlet vurderes det, at kvoten ikke hindrer fremgang i bestanden, og at kvoten således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Skjern Å

Undersøgelser i både 2016 og 2017 viste et lavt smoltudtræk og et stort smolttab, da skarver i Ringkøbing Fjord æder en forholdsvis høj andel (40-50 %), af de udtrækkende laksesmolt. Undersøgelsen af lakseopgangen i 2019 viste den, i nyere tid, største estimerede opgang i Skjern Å. En højere andel af grilse i 2020 sandsynliggør en større opgang af mellemlaks i sæsonen 2021.

Der er stadig et stort uudnyttet produktionspotentiale i Skjern Å-systemet. Vurderingen er, at bestanden er stabil, eventuelt på vej til en svag nedgang, da den er udfordret af en række ikke fiskerirelaterede faktorer, jævnfør ovenstående, der begrænser smoltproduktion og overlevelse. Det er derfor vigtigt at sikre, at en stor andel af opgangen bidrager til gydebestanden. Omkring halvdelen af de laks, der vandrer ind for at gyde i Skjern Å-systemet, stammer fra udsætninger.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2021 fastsættes på samme niveau som i 2019 og 2020, dvs. i alt 465 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 og 2020 på 465 laks, ikke hindrer gunstig bevaringsstatus og en øget bestandsstørrelse.

Varde Å

Opgangsundersøgelsen i 2019 viste en svag nedgang i bestandsstørrelsen, hvilket også er reflekteret i fangsterne. Andelen af grilse er på niveau med 2019. Det tyder på en forholdsvis god opgang af mellemlaks i 2021. Opgangen udgøres hovedsagligt stadig af udsatte laks. Det vurderes, at bestanden er forholdsvis stabil, men fortsat afhængig af udsætninger, hvilket peger på betydelige flaskehalse i Varde Å-systemet, hvor der stadig er behov for at genskabe faunapassage samt gyde- og opvækstområder for derved at forbedre produktion af vilde laksesmolt.

I 2021 har Varde Kommune, i samarbejde med Norlys, Aage V. Jensen Naturfond og Den Danske Naturfond, allerede påbegyndt et større projekt i tilløbet Holme Å, hvor man genopretter Holme Å på de nederste 12 km – herunder genskaber man egnede gyde- og opvækstområder for laksefisk.

I tilløbet Grindsted Å bliver der i 2021 genskabt fri passage ved Utoft Dambrug og det giver fisk, herunder laks, adgang til ca. 50 km vandløb.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2021 fastsættes på samme niveau som i 2019 og 2020, dvs. i alt 265 laks. Samlet vurderes det, at en kvote på samme niveau som i 2019 og 2020 på 265 laks ikke hindrer fremgang i bestanden og at kvoten således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Sneum Å

Fangsterne i 2019 og 2020 er de højeste, der er registreret siden de obligatoriske fangstindberetninger blev indført i 2010. Andelen af grilse er ligeledes høj i 2020. Der er således indikationer på, at bestanden er inde i en gunstig udvikling med hensyn til produktion og overlevelse af både vilde og udsatte laks. Der er ligeledes en række vandløbsrestaureringsprojekter på vej, som skal genskabe passage til egnede gyde- og opvækstområder. Derfor er det forventet, at gyde- og opvækstområderne for den naturlige produktion af laks bliver større i de kommende år.

DTU Aqua har i efteråret 2020 undersøgt laksebestanden i Sneum Å-systemet. Undersøgelsen viser, at bestanden er vokset i forhold til undersøgelsen i 2015. I 2015 var opgangen af laks ca. 1.200 laks og i 2020 er opgangen beregnet til ca. 1.600 laks.

Der har tidligere været opstemninger, som hindrede at fisk havde fri passage mellem Vadehavet og deres gyde- og opvækstområde i Sneum Å-systemet, blandt andet ved opstemningerne ved Endrup Mølle Dambrug i Sneum Å og Bramming Fiskeri i Holsted Å. Med gennemførelsen af adskillige naturgenopretningsprojekter og de efterfølgende vandplansprojekter, er der i dag fri passage til 102 km vandløb, som er potentielt laksevand.

Imidlertid er passageforholdene, især i Holsted Å, fortsat dårlige. De væsentlige opstemninger, som hindrer fri adgang til egnede gydeområder, er opstemningerne ved Hulkær Dambrug, Præstekær Dambrug og Gørklint Mølle Dambrug. Ved opstemningerne har vandløbet tidligere haft et fald, der gør strækningerne særlig egnede til at genskabe gydeområder for flere fiskearter herunder laks.

I 2021 bliver opstemningen ved Gørklint Mølle Dambrug nedlagt og der bliver genskabt passage til de naturlige gyde- og opvækstområder, som ligger opstrøms opstemningen.

Med henblik på at sikre et højt reproduktionspotentiale bliver laksekvoten ikke øget, idet laksebestanden får adgang til nye gydeområder allerede i den kommende gydesæson i efteråret og vinteren 2021.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2021 fastsættes på samme niveau som i 2020. Samlet vurderes det, at kvoten ikke hindrer den fremgang i bestanden, som er i gang og ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Kongebå

Fangsterne i Kongebå har været stabile siden 2015. Andelen af grilse var høj i både 2019 og 2020.

Genskabelsen af passage ved Jedsted Mølle i 2017 har medført væsentligt forbedrede muligheder for opgang af laks, gydning, opvækst og udtræk af lakse-smolt. Derfor er det forventet, at bestanden på lidt længere sigt vil vokse. Denne udvikling er endnu ikke slået helt igennem i forhold til bestand/fangster. F.eks. vil afkom fra gydningen i 2017 tidligst få effekt på opgangen i 2020/21. Der er behov for at have mange

gydefisk til rådighed i forhold til de udvidede muligheder for reproduktion. På trods af at man forventer en stigning i bestanden, er Kongeåen i en fase, hvor denne stigning i bestandsstørrelse og fangster først skal være målbar, før kvoten kan blive hævet. Med henblik på at kunne følge udviklingen i den naturlige reproduktion er alle udsatte ½-års laks blevet mærket fra og med 2020.

I 2022 er det planlagt at genskabe fri passage for fisk ved Vejen Store Vandmølle, som derved får adgang til ca. 50 kilometer vandløb. Det vil bidrage til at laksebestanden får genskabt adgang til større og gyde- og opvækstområder.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2021 fastsættes på samme niveau som i 2019 og 2020, dvs. i alt 55 laks. Samlet vurderes det, at det ikke hindrer fremgang i bestanden og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Ribe Å

Den seneste opgangsundersøgelse i 2017 viste en fortsat positiv udvikling i antallet af optrækkende laks, hvilket også reflekteres i en stigning i fangsterne. Den naturlige reproduktion stiger, hvilket har reduceret behovet for at udsætte laks. Derfor ophørte udsætninger af 1-års laks fra og med 2019, mens der fortsat bliver udsat ½-års laks i Ribe Å-systemets største tilløb Gram Å og Gels Å. Andelen af grilse er stabil høj, og de stigende fangster peger ligeledes på, at bestanden vokser.

Ud fra en samlet biologisk vurdering kan kvoten for 2021 fastsættes på samme niveau som i 2019 og 2020, dvs. i alt 200 laks. Samlet vurderes det, at dette ikke hindrer en fortsat positiv udvikling i antallet af optrækkende laks og således ikke hindrer gunstig bevaringsstatus.

Brede Å

I Brede Å har fangsterne været stigende og nåede sit højeste niveau i 2020, målt i perioden 2010-2020. Der bliver løbende restaureret i vandsystemet med henblik på at øge den naturlige reproduktion af laks og ørred. Der er igennem årene blevet udsat laks i Brede Å i større eller mindre mængder. Fra og med 2018 er bestandsophjælpningen understøttet af udsætninger af ½-års laks, finansieret af Fiskeplejen.

Der foreligger et restaureringsprojekt for hovedløbet, hvor der i den kommende tid bliver etableret store gyde- og opvækstområder.

Udviklingen i laksebestanden følges og bør være på et højere og mere stabilt niveau, før der sker en væsentlig ændring af kvoten. Kvoten for 2021 er den samme som i 2019 og 2020, dvs. i alt 60 laks.

Vidå

Fangsten af laks er i 2020 på samme niveau som i 2019, men set over en længere årrække er der stor variation i fangsterne. Bestanden er fra og med 2018 understøttet af udsætninger af ½-års laks finansieret af Fiskeplejen.

I Vidå-systemet er der fortsat en opstemning ved St. Jyndevad, som hindrer, at fisk har fri adgang til mere end 100 km vandløb. Fri passage ved denne opstemningen vil være den største enkeltstående forbedring i hele vandsystemet, for fremgang for en række fiskearter, herunder snæbel, laks og ørred.

Kvoten for 2021 er den samme som i 2020, dvs. i alt 75 laks.

Lokale regler og retningslinjer for lystfiskeri i 2021

Lystfiskerne skal være opmærksomme på, at der, ud over generelle regler i bekendtgørelser, også kan være lokale regler samt vilkår fastsat i Fiskeristyrelsens tilladelser. Det gælder for alle de her nævnte vandløb, at hver lystfisker kun må hjemtage én laks pr. sæson inden for kvoten i de enkelte vandsystemer, så længe disse kvoter ikke er opbrugt. Enhver fisker har pligt til at være opdateret på de aktuelle regler for det givne vandsystem inden fiskeriet starter.

I 2018, 2019 og 2020 var vandtemperaturen høj i flere af laksevandløbene i sommerperioden, og derfor blev der meldt stop for fiskeri i flere af vandløbene, af hensyn til fiskene. Hvis der igen kommer en meget varm sommer, bør dette initiativ også gælde for 2021, hvilket også er udmeldt til sammenslutningerne. På den baggrund opfordres lystfiskerne til at holde sig orienteret på de lokale sammenslutningers hjemmeside, når vandtemperaturen nærmer sig de 18 grader. Læs DTU Aquas anbefalinger for [fiskeri efter laks, når vandtemperaturen er høj](#)

[Læs mere om at fiske skånsomt](#)

Af [Finn Sivebæk](#), [Einar Eg Nielsen](#) og [Anders Koed](#), DTU Aqua. Institut for Akvatiske Ressourcer.